

УДК 351:62

DOI: <https://doi.org/10.32886/instzak.2019.01.13>

Мепарішвілі Хвичя Нодарович,
аспірант Інституту законодавства
Верховної Ради України,
ORCID 0000-0002-0701-7345
redkolegia@gmail.com

Meparishvili Khvicha N.,
Postgraduate student,
Legislation Institute of The Verkhovna Rada of Ukraine,
ORCID 0000-0002-0701-7345
redkolegia@gmail.com

ВПРОВАДЖЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ВОДНИМИ РЕСУРСАМИ ЗА ПРИНЦИПАМИ ІНТЕГРОВАНОГО УПРАВЛІННЯ

Анотація

Мета статті полягає у визначенні та впровадженні механізмів державного управління водними ресурсами на засадах спільної політики України з ЄС, побудованих на принципах інтегрованого управління водними ресурсами.

Наукова новизна полягає в удосконаленні наукових підходів щодо впровадження механізмів державного управління водними ресурсами на засадах спільної політики України з ЄС за принципами інтегрованого управління, а саме: басейнове управління, міжгалузева і вертикальна координація управління водними ресурсами, прозорість та участь громадськості, забезпечення сталого використання водних ресурсів, включаючи захист екосистем, фінансова стабільність управління водними ресурсами та використання економічних інструментів, які є міжнародно визнані та втілені у відповідному законодавстві ЄС, зокрема в Рамковій Директиві ЄС про воду та Конвенції Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК) про захист і використання транскордонних Водотоків та міжнародних озер та її Протокол про воду та здоров'я, а також у керівництві, наданому Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР), перетворити ці принципи на ефективні інструменти політики.

Висновки. Важливу роль у сприянні переходу до принципів інтегрованого управління водними ресурсами відіграють міжнародні рамки, що сприяють розвитку, включаючи Водну рамкову директиву ЄС та Конвенцію про воду ЄЕК.

Таким чином, необхідно багато чого зробити для встановлення правових та інституційних механізмів басейнового управління та перетворення їх у практику інтегрованого управління водними ресурсами. Необхідність координації між різними секторами з питань використання водних ресурсів повинна відобразитися в національному законодавстві. Горизонтальні координаційні органи та механізми, як правило, є частиною національного законодавства; однак їх ефективне функціонування залишається проблемою. При цьому досягнення інституційної стабільності є однією з передумов для досягнення плідної вертикальної та горизонтальної координації, забезпечення безперервності реформ, фінансової стабільності та адекватних людських ресурсів для цього. Участь громадськості та залучення зацікавлених сторін до процесу прийняття рішень з питань управління водними ресурсами залишається проблемою, але доступ до інформації про воду в цілому краще організований. Участь громадськості в управлінні водними ресурсами передбачена у національному законодавстві. Проте правила, що встановлюють практичні процедури для участі громадськості, значною мірою відсутні. Охорона водних екосистем і захист якості води є слабкими. Для захисту екосистем річок необхідно забезпечити мінімальний екологічний потік. У напівзасушливих районах спостереження за мінімальним потоком залишається складним. Системи моніторингу якості води недостатньо фінансуються і необхідно запровадити нові галузі, такі, як екосистемний та біологічний

моніторинг. Економічні інструменти (включаючи збори за видобуток, збори за забруднення та тарифи на послуги водопостачання) можуть стимулювати ефективне використання води та допомагати виділяти воду там, де вона створює найбільшу цінність для громади, що сприяє (зеленому) зростанню. Таким чином, вони можуть знизити потребу у збільшенні пропозиції та інвестувати в нову інфраструктуру. Вони також можуть генерувати доходи для постачальників послуг. Хоча такі інструменти, як правило, згадуються в національному законодавстві країн, вони будуть здійснюватися лише за умови належного проектування та ефективного впровадження. Це вимагає посилення спроможності здійснювати моніторинг використання води та дотримання водної політики регулювання. Питання доступності є серйозною проблемою у всіх країнах. Їх краще вирішувати через цільові соціальні заходи, ніж через дешеву воду для всіх.

Краще зрозуміти і застосовувати принципи інтегрованого управління водними ресурсами поступово, а також розширити горизонтальну співпрацю шляхом регулярних обговорень між учасниками для розробки та вдосконалення національної водної політики, а також транскордонного водного співробітництва.

Ключові слова: державне управління, механізми державного управління водними ресурсами, спільна політика України з ЄС, принципи інтегрованого управління.

IMPLEMENTATION PUBLIC ADMINISTRATION MECHANISMS OF WATER RESOURCES ON MANAGEMENT INTEGRATED PRINCIPLES

Abstract

The purpose of the article is to identify and implement the mechanisms of state water resources management based on the Ukraine with the EU common policy, which built on the principles of integrated water resources management.

Scientific novelty is to improve the scientific approaches to implement the mechanisms of state water resources management based on the Ukraine with the EU common policy on the principles of integrated management, namely: basin management, inter-sectoral and vertical coordination of water resources management, transparency and public participation, ensuring the sustainable use of water resources, including the protection of ecosystems, the financial stability of water resources management and the use of economic instruments that are internationally recognized and embodied in the relevant EU legislation, in particular the EU Water Framework Directive and the UNECE Convention on the Protection and Use of Transboundary Watercourses and International Lakes and its Protocol on Water and Health, as well as in the guidance provided to the Organization of the Economic Cooperation and Development (OECD) will transform these principles into effective policy tools.

Conclusions. *The international framework for promoting development, including the EU Water Framework Directive and the ECE Water Convention, play an important role in promoting the transition to the principles of integrated water resources management.*

So while the work on the implementation of integrated water resources management has begun, much needs to be done in establishing legal and institutional mechanisms for basin management and transforming into their practice integrated management of water resources. The need for coordination between the various sectors on the use of water resources should be reflected in national legislation. Horizontal coordinating bodies and mechanisms, as a rule, are part of national legislation; however, their effective functioning remains a problem. At the same time, achieving institutional stability is one of the prerequisites for achieving fruitful vertical and horizontal coordination, ensuring the continuity of reforms, financial stability and adequate human resources for this. Public participation and stakeholder involvement in the water management decision-making process remain a challenge, but access to water information is generally better organized. Participation of the public in the management of water resources is provided for in national legislation. However, rules that establish practical procedures for public participation are largely absent. The protection of water ecosystems and the protection of water quality are weak. To protect the ecosystems of rivers, it is necessary to ensure a minimum ecological flow. In semi-arid areas, observing the minimum flow remains difficult. Water quality mon-

itoring systems are not sufficiently funded and new industries, such as ecosystem and biological monitoring, need to be introduced. Economic instruments (including mining charges, pollution charges, and water utility tariffs) can stimulate the efficient use of water and help to emit water where it is most valuable to the community, which contributes to (green) growth. Thus, they can reduce the need to increase offers and invest in new infrastructure. They can also generate revenue for service providers. Although such instruments are generally referred to in the national legislation of the countries, they will only be implemented if properly designed and effectively implemented. This requires strengthening the ability to monitor water use and adhere to water regulation policies. Accessibility issues are a serious problem in all countries. It is better to solve them through targeted social activities than through cheap water for everyone.

It is better to understand and apply the principles of integrated water management gradually, and to expand horizontal co-operation through regular discussions between the parties to develop and improve national water policy as well as cross-border water cooperation.

Key words: *public administration, mechanisms of state water resources management, common policy of Ukraine with the EU, principles of integrated management.*

Постановка проблеми. Світовий банк прагне допомогти країнам досягти цілей економічного зростання та зменшення бідності на основі цілей сталого розвитку. Йдеться, зокрема, про управління водними ресурсами і цілі управління ними. Відповідно, Банк має великий інтерес у наданні допомоги країнам у забезпеченні безпеки водних ресурсів шляхом надійного та сталого управління водними ресурсами.

Основні напрями діяльності спрямовані на забезпечення стійкості водних ресурсів, зміцнення кліматичної стійкості та посилення інтегрованого управління для досягнення цілей Глобальної практики та цілей сталого розвитку через безпосереднє управління водними ресурсами або багатогалузеві проекти та опосередковано через сільське господарство, енергетику, навколишнє середовище, клімат або міські проекти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У статті розглянуто та проаналізовано директиви Європейського Парламенту та Ради Європи, Конвенції Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК), публікації Економічної Комісії для Європейської Організації економічного співробітництва та розвитку, звіти та керівні документи ЄС, а також нормативно-правові документи України, включаючи міжнародні угоди [1–34].

Виклад основного матеріалу. Спільна стратегія впровадження водної рамкової Директиви (WFD 2000/60/EC) передбачає, перш за все, удосконалення організаційно-правового механізму державного управління водними ресурсами в Україні на принципах спільної політики України з ЄС.

Виходячи з цього формуються такі організаційно-правові завдання для державного управління:

1. У межах адміністративних заходів у районах річкових басейнів:

- ідентифікація окремих річкових басейнів, що знаходяться на території країни, і призначення їх окремими районами басейну річок (малі річкові басейни можуть бути об'єднані з більшими басейнами річок або приєднані до сусідніх невеликих басейнів для формування окремих районів басейну річок, де це необхідно; підземні води повинні бути ідентифіковані та призначені в найближчий або найбільший відповідний район басейну річки; прибережні води повинні бути ідентифіковані та віднесені до найближчого або найбільшого відповідного району або районів річкового басейну);

- забезпечення належних адміністративних заходів, включаючи визначення відповідного компетентного органу, для застосування правил Директиви 2000/60/EC у межах кожного басейну річки, що знаходиться на території країни;

- забезпечення покладання на міжнародний район басейну річки, який охоплює територію більш ніж однієї країни;

- забезпечення відповідних адміністративних процедур, включаючи визначення відповідного компетентного органу, для застосування правил Директиви 2000/60/EC у межах будь-якого міжнародного району басейну річки, що знаходиться на території країни;

- забезпечення координації всього району басейну річки для всіх програм заходів (для

міжнародних районів басейну річок захищені держави-члени разом забезпечують таку координацію та можуть з цією метою використовувати існуючі структури, що базуються на міжнародних угодах);

- визначення існуючого національного або міжнародного органу як компетентного органу для цілей Директиви 2000/60/ЄС.

Приймаючи програми заходів щодо управління басейном річок з урахуванням стандартів, встановлених відповідним законодавством ЄС,

для поверхневих вод необхідним є:

- впровадження необхідних заходів для запобігання погіршенню статусу всіх поверхневих вод;

- захист, зміцнення та відновлювання всіх поверхневих вод, частково та багато модифікованих водних об'єктів із метою досягнення хорошого статусу поверхневої води;

- захист та зміцнення всіх частково та багато модифікованих водних об'єктів із метою досягнення гарного екологічного потенціалу та гідного хімічного статусу поверхневих вод;

для підземних (грунтових) вод необхідним є:

- впровадження заходів, необхідних для запобігання або обмеження надходження забруднюючих речовин у підземних (грунтових) водах та погіршення стану всіх підземних (грунтових) вод;

- захист, зміцнення та відновлення всіх об'єктів підземних (грунтових) вод, що забезпечує баланс поповнення підземних (грунтових) вод із метою досягнення хорошого статусу підземних (грунтових) вод;

- впровадження заходів, необхідних для скасування будь-якої значної та стійкої тенденції до підвищення концентрації будь-якого забруднювача внаслідок впливу діяльності людини з метою поступового зменшення забруднення підземних (грунтових) вод;

для природоохоронних територій необхідним є:

- дотримання встановлених законодавством ЄС відповідних стандартів та цілей, якщо інше не передбачено законодавством ЄС, згідно з яким встановлені окремі охоронювані території;

визначення для об'єктів поверхневих вод як частково або багато модифікованих, у разі:

- зміни гідроморфологічних характеристик, які будуть необхідні для досягнення гарного екологічного статусу, матимуть суттєвий негативний вплив на: більш широке середовище, навігацію, включаючи портові споруди або відпочинок, діяльність із метою зберігання води (питної води, для виробництва електроенергії, зрошення), регулювання водних ресурсів, захист від повеней, осушення земель або інші не менш важливі заходи з розвитку людського потенціалу;

- якщо вигідні цілі, які забезпечуються частково модифікованими або модифікованими характеристиками водного об'єкта, не можуть, із причин технічної доцільності або непропорційних витрат, досягатися значно кращими екологічними параметрами.

Характеристику району басейну річки, огляд екологічного впливу діяльності людини та економічний аналіз водокористування необхідно проводити відповідно до технічних умов, викладених у Додатках II та III Директиви 2000/60/ЄС.

2. Формування реєстру природоохоронних територій або реєстрів усіх районів, що знаходяться в кожному районі річкового басейну, які визначені як ті, що потребують спеціального захисту згідно з конкретним законодавством Співтовариства для захисту поверхневих та підземних (грунтових) вод або для збереження середовищ існування безпосередньо залежних від води. Це всі водні об'єкти та всі охоронювані території, встановлені відповідно до Додатку IV Директиви 2000/60/ЄС. Для кожного району басейну річок реєстр або реєстри природоохоронних територій слід постійно переглядати та оновлювати.

3. Забезпечення необхідної охорони водних об'єктів, визначених з метою запобігання погіршенню їх якості. Це робиться для того, щоб зменшити рівень очищення, необхідного для виробництва питної води. Також можливе встановлення захисних зон для цих водних об'єктів.

4. Проведення моніторингу статусу поверхневих вод, стану підземних (грунтових) вод та охоронюваних територій шляхом створення програм моніторингу стану водного середовища з метою встановлення узгодженого та всебічного огляду стану води в кожному районі річкового басейну:

- для поверхневих вод такі програми повинні охоплювати: об'єм та рівень або швид-

кість потоку в обсязі, відповідному екологічному і хімічному стану та екологічному потенціалу;

- для підземних вод такі програми повинні охоплювати моніторинг хімічного та кількісного статусу;

- для природоохоронних територій зазначені вище програми доповнюються тими специфікаціями, що містяться в законодавстві Співтовариства, згідно з якими окремі охоронювані території встановлені.

Такий моніторинг повинен відповідати вимогам Додатку V Директиви 2000/60/ЄС. Технічні характеристики та стандартизовані методи аналізу й моніторингу стану води встановлюються відповідно до процедури, передбаченої ст. 21 Директиви 2000/60/ЄС.

5. Врахування принципу відшкодування витрат на послуги з водопостачання, включаючи екологічні та ресурсні витрати, з урахуванням економічного аналізу, проведеного відповідно до Додатку III Директиви 2000/60/ЄС та відповідно до принципу «плата за забруднення».

Також політика в галузі водопостачання повинна забезпечувати належні стимули для користувачів ефективно використовувати водні ресурси і тим самим сприяти досягненню екологічних цілей Директиви 2000/60/ЄС.

6. Відповідно до комбінованого підходу забезпечення створення та / або впровадження:

- контролю за викидами на основі найкращих наявних технологій, або

- відповідні граничні величини викидів, або

- у випадку дифузного впливу – контроль, що включає, у відповідних випадках, найкращі екологічні практики, викладені у директивах Ради 96/61/ЄС, 91/271/ЄЕС, 91/676/ЄЕС.

7. Забезпечення та створення для кожного району річкового басейну або частини міжнародного басейну річок на території країни програми заходів з урахуванням результатів аналізу, відповідно до статті 5 Директиви 2000/60/ЄС, для досягнення цілей, встановлених у статті 4 Директиви 2000/60/ЄС. Такі програми заходів можуть містити посилення на заходи, що містяться у законодавстві, прийнятому на національному рівні, та охоплюють всю територію країни. Відпо-

відно можна прийняти заходи, що застосовуються до всіх районів річкових басейнів та / або частин міжнародних районів басейну річок, що потрапляють на територію країни. Кожна програма заходів повинна включати «основні» заходи, зазначені в пункті 3 Директиви 2000/60/ЄС, і, де це необхідно, «додаткові» заходи.

Існує також потреба у вирішенні питань узгодженим підходом, враховуючи відповідні компроміси, пов'язані з управлінням водними ресурсами, зокрема:

- забезпечення питною водою в країні;

- поєднання управління водними ресурсами з продовольчою безпекою в країні через посилене рибальство;

- поєднання управління водними ресурсами й охорони навколишнього середовища з охороною біорозмаїття;

- поєднання управління водними ресурсами з поглинанням вуглецю та зміною клімату.

Тому на міжнародному рівні як шлях вперед для ефективного, справедливого та сталого розвитку й управління обмеженими водними ресурсами світу та для подолання суперечливих вимог був прийнятий інтегрований підхід до управління водними ресурсами, який передбачає щодо:

управління водними ресурсами:

- інтегровану стратегію управління та планування водних ресурсів;

- моделювання, розподіл;

- планування й управління міжнародними та транскордонними річковими системами;

- дослідження можливостей інфраструктури водних ресурсів та інвестиційні стратегії;

- стратегії та плани управління водозборами;

- оцінка та адаптація зміни клімату;

- вимоги до екологічної науки про воду та екологічні потоки;

- моделювання, оцінка та управління якістю води;

- управління повторним використанням, переробкою та збереженням води;

- моделювання й управління підземними водами та водоносними горизонтами;

- системи підтримки прийняття рішень та управління інформацією;

- навчання та розбудову спроможності;

- розвиток і підтримку інституційної та політичної політики;
- соціально-економічну оцінку;
- розширене чисельне та фізичне моделювання;
- дослідження та проектування доцільності зрошення;
- затоплення та водовідведення:
- масове планування та проектування магістральних вод;
- вода чутливого міського дизайну;
- сталий дизайн міської каналізації;
- мережі річок і озер;
- гідрологічний аналіз;
- лінії затоплення, картографування та управління паводками;
- гідравлічний аналіз і проектування;
- управління природними шляхами та проектування інженерних водних шляхів;
- флювіальні геоморфології та дослідження седиментації;
- управління ризиками повені й оцінка безпеки;
- управління ризиками катастроф;
- води для промисловості, гірничої справи та виробництва:
- управління шахтними та промисловими водами;
- оцінка вразливості джерел води;
- покращення ефективності використання води та відновлення ресурсів.

Механізм управління водними ресурсами на засадах спільної політики України з ЄС будується на принципах інтегрованого управління водними ресурсами, які є визнані на міжнародному рівні та втілені у відповідному законодавстві ЄС, зокрема в Рамковій Директиві ЄС про воду й Конвенції Європейської економічної комісії ООН (ЄЕК) про захист і використання трансграничних Водотоків та міжнародних озер та її Протоколи про воду та здоров'я, а також у керівництві, наданому Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) перетворити ці принципи на ефективні інструменти політики. Це п'ять принципів, що були обрані для відображення основних умов, зокрема [29]:

Принцип 1. Басейнове управління.

Принцип 2. Міжгалузєва і вертикальна координація управління водними ресурсами.

Принцип 3. Прозорість та участь громадськості.

Принцип 4. Забезпечення сталого використання водних ресурсів, включаючи захист екосистем.

Принцип 5. Фінансова стабільність управління водними ресурсами та використання економічних інструментів.

Висновки. Важливу роль у сприянні переходу до принципів інтегрованого управління водними ресурсами відіграють міжнародні рамки, що сприяють розвитку, включаючи Водну рамкову директиву ЄС та Конвенцію про воду ЄЕК.

Таким чином поки робота з впровадження інтегрованого управління водними ресурсами розпочалася, багато чого необхідно зробити щодо встановлення правових та інституційних механізмів для басейнового управління та перетворення їх у практику інтегрованого управління водними ресурсами. Необхідність координації між різними секторами з питань використання водних ресурсів повинна відобразитися в національному законодавстві. Горизонтальні координаційні органи та механізми, як правило, є частиною національного законодавства; однак їх ефективне функціонування залишається проблемою. При цьому досягнення інституційної стабільності є однією з передумов для досягнення плідної вертикальної та горизонтальної координації, забезпечення безперервності реформ, фінансової стабільності та адекватних людських ресурсів для цього. Участь громадськості та залучення зацікавлених сторін до процесу прийняття рішень з питань управління водними ресурсами залишається проблемою, але доступ до інформації про воду в цілому краще організований. Участь громадськості в управлінні водними ресурсами передбачена у національному законодавстві. Проте, правила, що встановлюють практичні процедури для участі громадськості, значною мірою відсутні. Охорона водних екосистем і захист якості води є слабкими. Для захисту екосистем річок необхідно забезпечити мінімальний екологічний потік. У напівзасушливих районах спостереження за мінімальним потоком залишається складним. Системи моніторингу якості води недостатньо фінансуються і необхідно запровадити нові галузі, такі як екосистемний та біологічний моніторинг. Економічні інструменти (включаючи збори за видобуток, збори за забруднення та тарифи на послуги

водопостачання) можуть стимулювати ефективне використання води та допомагати виділяти воду там, де вона створює найбільшу цінність для громади, що сприяє (зеленому) зростанню. Таким чином, вони можуть знизити потребу у збільшенні пропозиції та інвестувати в нову інфраструктуру. Вони також можуть генерувати доходи для постачальників послуг. Хоча такі інструменти, як правило, згадуються в національному законодавстві країн, вони будуть здійснюватися лише за умови належного проектування та ефективного впровадження. Це вимагає посилення спроможності здійснювати моніторинг використання води та дотримання водної політики регулювання. Питання доступності є серйозною проблемою у всіх країнах. Їх краще вирішувати через цільові соціальні заходи, ніж через дешеву воду для всіх.

Краще зрозуміти і застосовувати принципи інтегрованого управління водними ресурсами поступово, а також розширити горизонтальну співпрацю шляхом регулярних обговорень між учасниками для розробки та вдосконалення національної водної політики, а також транскордонного водного співробітництва.

Список використаних джерел:

1. Водний Кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 24.11.2018).

2. Додатки до Розділу V: Економічне і галузеве співробітництво. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_a11#n8 (дата звернення: 24.11.2018).

3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (дата звернення: 24.11.2018).

4. Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу: Закон України від 18 березня 2004 р. N 1629-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15> (дата звернення: 27.11.2018).

5. Про затвердження Загальнодержавної цільової програми розвитку водного

господарства та екологічного оздоровлення басейну річки Дніпро на період до 2021 року: Закон України від 18 березня 2004 р. № 1629-IV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15> (дата звернення: 27.11.2018).

6. Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року: Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> (дата звернення: 27.11.2018).

7. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16 червня 1992 р. № 2456-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12> (дата звернення: 27.11.2018).

8. Про ратифікацію Протоколу до Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами про Рамкову угоду між Україною та Європейським Співтовариством про загальні принципи участі України в програмах Співтовариства: Закон України від 21.09.2011 р. №3764-VI. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3764-17> (дата звернення: 24.11.2018).

9. Конституція України від 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 24.11.2018).

10. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: http://europa.eu/index_en.htm (дата звернення: 8.12.2018).

11. Офіційний сайт Ради Європи. URL: <http://www.coe.int> (дата звернення: 8.12.2018).

12. Представництво Європейського Союзу в Україні. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm (дата звернення: 8.12.2018).

13. Порядок денний асоціації Україна – ЄС. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_990 (дата звернення: 18.11.2018).

14. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (дата звернення: 18.11.2018).

15. Convention on the protection and use of transboundary watercourses and international lakes done at Helsinki, on 17 March 1992. URL:

<https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/water/pdf/watercon.pdf> (дата звернення: 24.11.2018).

16. Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32000L0060> (дата звернення: 24.11.2018).

17. Directive 2006/118/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the protection of groundwater against pollution and deterioration. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:372:0019:0031:EN:PDF> (дата звернення: 26.11.2018).

18. Directive 2007/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on the assessment and management of flood risks. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32007L0060> (дата звернення: 26.11.2018).

19. Directive 2008/105/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on environmental quality standards in the field of water policy, amending and subsequently repealing Council Directives 82/176/EEC, 83/513/EEC, 84/156/EEC, 84/491/EEC, 86/280/EEC and amending Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32008L0105> (дата звернення: 26.11.2018).

20. Council Directive 91/676/EEC of 12 December 1991 concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1991/676/oj> (дата звернення: 27.11.2018).

21. Council Directive 91/271/EEC of 21 May 1991 concerning urban waste-water treatment. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31991L0271> (дата звернення: 27.11.2018).

22. Council Directive 91/414/EEC of 15 July 1991 concerning the placing of plant protection products on the market. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31991L0414> (дата звернення: 26.11.2018).

23. Directive 98/8/EC of the European Parliament and of the Council of 16 February 1998 concerning the placing of biocidal products on the market. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31998L0008> (дата звернення: 24.11.2018).

24. Council Directive 96/61/EC of the European Parliament and of the Council of 24 September 1996 concerning integrated pollution prevention and control. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31996L0061> (дата звернення: 24.11.2018).

25. Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions (integrated pollution prevention and control). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32010L0075> (дата звернення: 24.11.2018).

26. Council Directive 1999/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31999L0031> (дата звернення: 27.11.2018).

27. Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0098> (дата звернення: 25.11.2018).

28. Council Directive 89/106/EEC of 21 December 1988 on the approximation of laws, regulations and administrative provisions of the Member States relating to construction products. URL: https://eurocodes.jrc.ec.europa.eu/doc/construction_products_directive.pdf (дата звернення: 27.11.2018).

29. Integrated Water Resources Management in Eastern Europe, the Caucasus and Central Asia. European Union Water Initiative National Policy Dialogues progress report 2013. United Nations Economic Commission for Europe Organization for Economic Co-operation and Development, New York and Geneva, 2014.

30. Report on the progress in implementation of the Water Framework Directive Programmes of Measures; Report on the progress in implementation of the Floods Directive. Commission Staff Working Document. Brussels, 9.3.2015, SWD (2015) 50 final.

31. Reports on the implementation of the Water Framework Directive River Basin

Management Plans. URL: http://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:_idcl=FormPrincipal:left-menu-ig-link&FormPrincipal_SUBMIT=1&javax.faces.ViewState=EOOfQheg%2F5osJOWTsCddFGZPCbR9H%2Fhj3%2Bpa6Z3DhUJNPSSGoI%2BN%2BM8opaCQ5oD0fjD5yai3pc2TyJ3VMfULiLgNVRwf85vehxi76X2SXnlwX7AjBCsRkNCALoWftK3dKneY7VmlsePflyo0OpK2YOyows%3D (дата звернення: 12.12.2018).

32. The annex to the Report on the progress in implementation of the Water Framework Directive Programmes of Measures includes specific recommendations for actions to be carried out by Member States. These reflect the Commission's assessment and the results of the bilateral process.

33. Potential for stimulating sustainable growth in the water industry sector in the EU and the marine sector – input to the European Semester', Water Industry Final REPORT, Acteon. URL: http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/pdf/4th_report/country/RO.pdf (дата звернення: 9.12.2018).

34. The development of disaster loss data recording guidelines in EU Member States is important for the measurement of success. URL: <http://drr.jrc.ec.europa.eu/LossDataWorkshopOctober2014> (дата звернення: 17.04.2018).

References:

1. The Verkhovna Rada of Ukraine (1995). *The Law of Ukraine. Water Code of Ukraine*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/213/95-%D0%B2%D1%80> (Last accessed: 24 November 2018) [in Ukrainian].

2. *Annexes to Section V: Economic and industrial cooperation. The Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other*. URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_a11#n8 (Last accessed: 24 November 2018) [in Ukrainian].

3. The Verkhovna Rada of Ukraine (1991). *The Law of Ukraine. About the protection of the environment*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> (Last accessed: 24 November 2018) [in Ukrainian].

4. The Verkhovna Rada of Ukraine (2004). *The Law of Ukraine. On the National Program of Adaptation of Ukrainian Legislation to the Law of the European Union*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15> (Last accessed: 27 November 2018) [in Ukrainian].

5. The Verkhovna Rada of Ukraine (2013). *The Law of Ukraine. On approval of the National target program for the development of water management and ecological improvement of the Dnipro river basin until 2021*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1629-15> (Last accessed: 27 November 2018) [in Ukrainian].

6. The Verkhovna Rada of Ukraine (2011). *The Law of Ukraine. On the main principles (strategy) of the state environmental policy of Ukraine for the period up to 2020*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> (Last accessed: 27 November 2018) [in Ukrainian].

7. The Verkhovna Rada of Ukraine (1992). *The Law of Ukraine. About the nature reserve fund of Ukraine*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12> (Last accessed: 27 November 2018).

8. The Verkhovna Rada of Ukraine (2012). *The Law of Ukraine. On ratification of the Protocol to the Partnership and Cooperation Agreement between Ukraine and the European Communities and their Member States on the Framework Agreement between Ukraine and the European Community on the general principles for Ukraine's participation in Community programs*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3764-17> (Last accessed: 24 November 2018) [in Ukrainian].

9. The Verkhovna Rada of Ukraine (1996). *Constitution of Ukraine*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (Last accessed: 24 November 2018) [in Ukrainian].

10. The official website of the European Union. URL: http://europa.eu/index_en.htm (Last accessed: 8 Desember 2018) [in Ukrainian].

11. The official website of the Council of Europe. URL: <http://www.coe.int> (Last accessed: 8 Desember 2018) [in Ukrainian].

12. The official website of the Delegation of the European Union to Ukraine. URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/index_uk.htm (Last accessed: 8 Desember 2018) [in Ukrainian].

13. Agenda of the EU-Ukraine Association. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/>

show/994_990 (Last accessed: 18 November 2018) [in Ukrainian].

14. *Association Agreement between Ukraine, on the one hand, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, on the other hand* (2017). URL: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011 (Last accessed: 18 November 2018) [in Ukrainian].

15. Convention on the protection and use of transboundary watercourses and international lakes done at Helsinki, on 17 March 1992. URL: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/water/pdf/watercon.pdf> (Last accessed: 24 November 2018).

16. Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2000 establishing a framework for Community action in the field of water policy. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/ALL/?uri=CELEX:32000L0060> (Last accessed: 24 November 2018)

17. Directive 2006/118/EC of the European Parliament and of the Council of 12 December 2006 on the protection of groundwater against pollution and deterioration. URL: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:372:0019:0031:EN:PDF> (Last accessed: 26 November 2018).

18. Directive 2007/60/EC of the European Parliament and of the Council of 23 October 2007 on the assessment and management of flood risks. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32007L0060> (Last accessed: 26 November 2018).

19. Directive 2008/105/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on environmental quality standards in the field of water policy, amending and subsequently repealing Council Directives 82/176/EEC, 83/513/EEC, 84/156/EEC, 84/491/EEC, 86/280/EEC and amending Directive 2000/60/EC of the European Parliament and of the Council. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX:32008L0105>. (Last accessed: 26 November 2018).

20. Council Directive 91/676/EEC of 12 December 1991 concerning the protection of waters against pollution caused by nitrates from agricultural sources. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/1991/676/oj>. (Last accessed: 27 November 2018).

21. Council Directive 91/271/EEC of 21 May 1991 concerning urban waste-water treatment. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31991L0271>. (Last accessed: 27 November 2018).

22. Council Directive 91/414/EEC of 15 July 1991 concerning the placing of plant protection products on the market. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31991L0414> (Last accessed: 26 November 2018).

23. Directive 98/8/EC of the European Parliament and of the Council of 16 February 1998 concerning the placing of biocidal products on the market. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31998L0008> (Last accessed: 24 November 2018).

24. Council Directive 96/61/EC of the European Parliament and of the Council of 24 September 1996 concerning integrated pollution prevention and control. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A31996L0061> (Last accessed: 24 November 2018).

25. Directive 2010/75/EU of the European Parliament and of the Council of 24 November 2010 on industrial emissions (integrated pollution prevention and control). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32010L0075> (Last accessed: 24 November 2018).

26. Council Directive 1999/31/EC of 26 April 1999 on the landfill of waste. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A31999L0031> (Last accessed: 27 November 2018).

27. Directive 2008/98/EC of the European Parliament and of the Council of 19 November 2008 on waste and repealing certain Directives. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32008L0098> (Last accessed: 25 November 2018).

28. Council Directive 89/106/EEC of 21 December 1988 on the approximation of laws, regulations and administrative provisions of the Member States relating to construction products. URL: https://eurocodes.jrc.ec.europa.eu/doc/construction_products_directive.pdf (Last accessed: 27 November 2018).

29. Integrated Water Resources Management in Eastern Europe, the Caucasus and Central Asia. European Union Water

Initiative National Policy Dialogues progress report 2013. United Nations Economic Commission for Europe Organization for Economic Co-operation and Development, New York and Geneva, 2014.

30. Report on the progress in implementation of the Water Framework Directive Programmes of Measures; Report on the progress in implementation of the Floods Directive. Commission Staff Working Document. Brussels, 9.3.2015, SWD (2015) 50 final.

31. Reports on the implementation of the Water Framework Directive River Basin Management Plans. URL: http://circabc.europa.eu/faces/jsp/extension/wai/navigation/container.jsp?FormPrincipal:_idcl=FormPrincipal:left-menu-ig-link&FormPrincipal_SUBMIT=1&javax.faces.ViewState=EOfQheg%2F5osJOWTsCcddFGZPCbR9H%2Fhj3%2Bpa6Z3DhUJNPSSGoI%2BN%2BM8opaCQ5oD0fjD5yai3pc2TyJ3VMfULiLGnVRwf85vehxi76X2SXnlwX7AjBCsRkNCALoWftK3

dKneY7VmelsePflyo0OpK2YOyows%3D (Last accessed: 12 Desember 2018).

32. The annex to the Report on the progress in implementation of the Water Framework Directive Programmes of Measures includes specific recommendations for actions to be carried out by Member States. These reflect the Commission's assessment and the results of the bilateral process.

33. Potential for stimulating sustainable growth in the water industry sector in the EU and the marine sector — input to the European Semester', Water Industry Final REPORT, Acteon. URL: http://ec.europa.eu/environment/water/water-framework/pdf/4th_report/country/RO.pdf (Last accessed: 9 November 2018).

34. The development of disaster loss data recording guidelines in EU Member States is important for the measurement of success. URL: <http://drr.jrc.ec.europa.eu/LossDataWorkshopOctober2014> (Last accessed: 17 April 2018).

Стаття надійшла до редакції 12 січня 2019 р.